

Binnen de vaste commissie voor Defensie hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Defensie over het Jaarverslag en Slotwet 2023.

De fungerend voorzitter van de commissie,
De Roon

Adjunct-griffier van de commissie,
Manten

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

- Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de CU-fractie

II Antwoord / Reactie van de Minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben de jaarverslagen en slotwetten over het jaar 2023 met interesse gelezen en hebben op dit moment geen verdere vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de stukken behorende bij het Jaarverslag en Slotwet 2023. Deze leden willen het belang van Defensie benadrukken; de tomeloze inzet van het Defensiepersoneel verdient niet alleen bewondering, maar ook voortdurende steun. Het is daarom goed om te zien dat er blijvend in Defensie wordt geïnvesteerd. Deze leden hebben hier nog enkele vragen en opmerkingen bij.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat de totale vulling van 85,6% is gedaald naar 83,2% vanwege de groeiende formatie. Is bij het vaststellen van de streefcijfers rekening gehouden met die groei? Verder zien deze leden dat de instroom van burgerpersoneel fors hoger ligt dan de streefwaarde, terwijl de instroom van militair personeel juist onder de ambitie blijft. Kan de Minister dit verklaren en zijn er succesfactoren in het aantrekken van burgerpersoneel die ook toe te passen zijn bij het aantrekken van militair personeel? Verder zijn deze leden benieuwd wat de leeftijdsopbouw is van het huidige personeelsbestand en of de te verwachten uitstroom op grond van leeftijd is meegenomen in de prognoses.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben met zorg kennisgenomen van het kritische verantwoordingsonderzoek van de Algemene Rekenkamer. De Algemene Rekenkamer constateert al jaren vele tekortkomingen bij Defensie en constateert deze keer dat er nog altijd weinig urgentie is in het op orde brengen van de bedrijfsvoering en het oplossen van veiligheidsproblemen. Erkent de Minister de urgentie, zo vragen de leden. Zo ja, wat is de inzet van de Minister om deze tekortkomingen serieus aan te pakken? De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn van mening dat het op orde brengen van de bedrijfsvoering van essentieel belang is voor de slagvaardigheid van Defensie. Wanneer de basis niet op orde is, straalt dit uit naar de rest van de organisatie. Klopt het dat een van de belangrijkste redenen voor de uitstroom van personeel de wijze is waarop de organisatie bestuurd wordt? Hangt dit samen met de tekortkomingen in de bedrijfsvoering, zo vragen de leden.

De tekortkomingen op het gebied van cryptografiemiddelen baren de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie de meeste zorgen. Deze leden hechten er namelijk grote waarde aan dat de cryptografie van Defensie op orde is, om zo de veiligheid van Nederland, ons defensiepersoneel en

onze bondgenoten te garanderen. Volgens de Algemene Rekenkamer bestaat nu het risico dat buitenstaanders fysiek en digitaal toegang kunnen krijgen tot militaire objecten, geheime communicatie of zelfs de aansturing van wapensystemen. In de beantwoording op feitelijke vragen geeft de Minister echter aan dat de vertrouwelijkheid van communicatie is gewaarborgd door de beveiligingsmaatregelen in het proces en dat die vertrouwelijkheid dus niet direct in het geding is. Betekent dit dat de vertrouwelijkheid van communicatie wel indirect in het geding is? Hoe rijmt de Minister haar eigen uitspraak met de kritische kanttekeningen van de Algemene Rekenkamer? Een beveiligingsketen is enkel zo sterk als de zwakste schakel. Hoe kan de Minister garanderen dat de vertrouwelijkheid niet, direct of indirect, in het geding is als het beheer naar eigen zeggen zowel organisatorisch als administratief tekortschiet? Bestaat het risico dat derden zullen proberen deze tekortkomingen te misbruiken? Kan de Minister aangeven welke knelpunten in het oplossen van de onvolkomenheden in het beheer van cryptografiemiddelen ervoor hebben gezorgd dat er niet meer voortgang is geboekt, zo vragen de leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het Jaarverslag en de Slotwet. Hierover hebben zij nog een aantal vragen.

De leden van de VVD-fractie lezen in de Slotwet dat € 928,5 miljoen minder verplichtingsruimte is gebruikt dan begroot in verband met een grillige wapenmarkt. De leden van de VVD-fractie achten de steun aan Oekraïne van belang en vragen op welke vlakken de markt grillig was. De leden van de VVD-fractie vragen of dit niet het belang van het opzetten van een eigen defensie-industrie onderstreept. Deze leden vragen ook of er is gekeken naar andere mogelijkheden tot steun. Zij vragen hoe Nederland in 2024 de extra budgetten zal gebruiken.

De leden van de VVD-fractie hebben kunnen lezen dat het aanvullen van de voorraden voor onder andere munitie tot topprioriteit behoren voor het kabinet. Helaas zou met de gezette stappen voornamelijk de inzetvoorraad niet volledig worden zijn aangevuld tot een eerste hoofdtaak niveau. Op welke termijn zouden de voorraden voldoende moeten zijn aangevuld? Welke versnelling is haalbaar? Hoe verhoudt Nederland zich tot andere lidstaten? Hoe wordt voorkomen dat regeringen van EU-landen met elkaar op een onwenselijke manier concurreren om voorraden, zo vragen de leden.

De leden van de VVD-fractie zijn blij met de grote toename van het aantal mensen dat bij Defensie werkt, zeker met het oog op de krapte op de Nederlandse arbeidsmarkt. In hoeverre verwacht het kabinet dat er snel nog veel meer personeel aangenomen dient te worden in de nabije toekomst? Welke opties zijn er om deze opties in te vullen? Welke rol kunnen verbeterde arbeidsvoorwaarden en veteranenzorg spelen bij de aantrekkelijkheid van Defensie als werkgever? Waar het gaat om werving van vrouwen loopt Defensie achter. Nu is het percentage dat vrouw is bij Defensie zo'n 18 procent. Als je alleen militairen rekent, en dus het burgerpersoneel buiten beschouwing laat, komt het uit op 12 procent vrouwen. Hoe kijkt het kabinet hiernaar en hoe kan het kabinet de wervingsstrategie verbeteren op dit punt, zo vragen de leden.

De leden van de VVD-fractie hebben kunnen lezen en zien dat het kabinet meer samenwerking met de Europese Unie heeft gezocht sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne. Wat de leden van de VVD-fractie betreft moeten er vooral grote stappen worden gezet op het gebied van samenwerking in de Europese defensie-industrie. Hoe heeft het kabinet

ervoor gezorgd dat de toenemende samenwerking in EU-verband complementair is aan de samenwerking binnen de NAVO? Welke specialiseringslag en harmoniseringslag met betrekking tot de defensie-industrie met andere westerse landen zijn al in 2023 ingezet en hoe kunnen deze worden uitgebouwd in 2024, zo vragen de leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de jaarverslagen, slotwetten en overige documenten en hebben nog enkele vragen.

De lichte daling in vulling, door de stijging van het aantal werkplaatsen interesseert de leden van de SGP-fractie. Kan het kabinet in de toekomst bij personeelsbrieven en ontwikkelingen binnen Defensie laten weten wat de implicaties zijn voor het aantal arbeidsplaatsen en de vulling voor zover dit nog niet gebeurt, zo vragen de leden van de SGP-fractie. Nu krijgen deze leden een goed algemeen overzicht en zien zij het soms in A-brieven, maar de voorgenoemde leden zouden graag vaker personele overwegingen kunnen meenemen.

Wanneer verwacht het kabinet de overige drie luchthavenbesluiten vast te stellen en welke relatie heeft dit tot het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD), zo vragen de leden van de SGP-fractie.

Zijn er knelpunten tussen de personele vulling en de diversiteits- en inclusieambities waar het kabinet tegenaan loopt, zo vragen de leden van de SGP-fractie. Zijn er consequenties voor het niet halen van streefcijfers?

De leden van de SGP-fractie vragen het kabinet aan te geven waarom het uitvoeren van de verbeteringen omtrent munitiebeheer niet versneld kunnen worden. Wat zijn de belangrijkste knelpunten daarbij en zijn die niet te mitigeren, zo vragen de leden van de SGP-fractie. Is het kabinet het met de voorgenoemde leden eens dat munitiebeheer op orde een belangrijke factor is als we meer munitie willen inkopen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CU-fractie

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben kennisgenomen van de stukken op de agenda van het schriftelijk overleg over het Jaarverslag en de Slotwet 2023 van het Ministerie van Defensie. Zij hebben daarover enkele vragen.

Allereerst zouden deze leden de Minister willen vragen hoe zij reageert op de kritiek van de Algemene Rekenkamer dat er te weinig urgentie is voor het op orde brengen van de bedrijfsvoering.

Verder zouden de leden van de fractie van de ChristenUnie willen vragen of de Minister het belang erkent van een goed inzicht in de ontwikkeling van de gereedheid ten opzichte van voorgaande periodes. Op welke manieren ziet zij de mogelijkheid dit inzicht voor de Kamer te verbeteren?

Deze leden zijn ongerust over het feit dat de Algemene Rekenkamer constateert dat er geen verbetering is in de beveiliging van militaire objecten, dat eerdere aanbevelingen niet opgevolgd zijn en dat er pas dit jaar begonnen is met het inventariseren van beveiligingsrisico's. Zij vragen zich af of dit niet getuigt van een gebrek aan gevoel voor urgentie, gezien de situatie waarin Nederland en Europa als gevolg van de oorlog in Oekraïne verkeren. Zij doelen daarbij op Russische spionage- en sabotageactiviteiten die in Europa geconstateerd zijn. Deze leden vragen zich af of Nederlandse militaire objecten hiertegen eigenlijk wel voldoende

beveiligd worden en vragen de Minister wat zij gaat doen om dit op de kortst mogelijke termijn in orde te brengen.

Uit de Slotwet valt op te maken dat 928 miljoen euro aan lagere verplichtingen, bedoeld voor ondersteuning voor Oekraïne, doorschuift naar 2024. Kan de Minister dit toelichten, zo vragen deze leden.

II Antwoord/ Reactie van de Minister